

Po obejrzeniu materiału odbiorca:

1. Potrafi wskazać materiały charakterystyczne dla budownictwa ludowego.
2. Jest w stanie wymienić poszczególne etapy pozyskiwania i przygotowywania drewna jako surowca budowlanego.
3. Zna nazwy najważniejszych elementów konstrukcyjnych budynku, potrafi je wskazać.
4. Potrafi rozróżnić budynki typu trojak i dwojak, wie czym charakteryzuje się zagroda wydłużona.

Zobacz więcej!

Film „Wnętrza chałup wiejskich”
rozwińcie tematyki związanej z drewnianym budownictwem mieszkalnym, podziałem chałupy, wskazanie charakterystycznych elementów wyposażenia.

Pojęcia warte zapamiętania:

Tłoka – znany od czasów słowiańskich obyczaj pomocy sąsiedzkiej na wsi. Przetwał do drugiej połowy XX wieku. Do pomocy w pracy, której wykonanie przerastało możliwości gospodarza, zapraszano całą wieś. Mieszkańcy wykonywali ją nieodpłatnie.

Tracz - robotnik zajmujący się piłowaniem kłód drewna przy pomocy piły ręcznej.

Podwalina - pierwsza z belek konstrukcyjnych budynku, na której układano kolejne, kładzona bezpośrednio na ziemi lub kamieniach.

Zrąb – w kontekście budownictwa drewnianego – ogólne określenie całości elementów znajdujących się pomiędzy podwaliną a krokwiami (ściany, szkielet, wiązanie budowli). Wykorzystanie konstrukcji zrębowej to najprostszy sposób wznoszenia budynków drewnianych, polegający na układaniu, jedna na drugiej, poziomo leżących belek i wiązaniu ich w narożach na obłap lub za pomocą zamków ciesielskich.

Trojak - typ budynku mieszkalnego charakterystyczny dla zabudowy drobnoszlacheckiej zachodniego Podlasia. Chałupy w typie trojaka składały się z dużej izby, alkierza, komory i sieni, rozlokowanych wokół pieca.

Dwojak – typ budynku mieszkalnego charakterystyczny dla zabudowy drobnoszlacheckiej zachodniego Podlasia o innym układzie pomieszczeń niż trojak. Chałupy w typie dwojaka składały się z dwóch izb, z czego jedna pełniła funkcję gospodarczą (kuchnia) a druga reprezentacyjną, z dwóch alkierzy oraz pomieszczenia zwanego „garderóbką”, usytuowanego zaraz za kominem. Najbardziej charakterystycznym elementem dwojaka jest ganek.

Zagroda wydłużona typu bielsko-hajnowskiego – typ zabudowy charakterystyczny dla budynków mieszkalnych wschodniego Podlasia. W zagrodzie tego typu pod jednym dachem znajdowała się część mieszkalna i gospodarcza, przeznaczona dla zwierząt. Układ taki stosowany był do I wojny światowej.

Literatura:

- Czerwiński T., 2012. Budownictwo Ludowe w Polsce. Warszawa: Wydawnictwo Muza;
- Pokropek M., 2019. Etnografia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN;
- Pokropek M., 1976. Budownictwo Ludowe w Polsce. Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza

Tematy warte rozwinięcia:

1. Wprowadzenie pojęcia regionu etnograficznego, opis cech szczególnych dla budownictwa ludowego Podlasia przez porównanie z architekturą innych regionów Polski.

Materiały opracowane w ramach projektu „Muzealne ABC” finansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Kultura w Sieci” Wasilków 2020